

Handläggare
Josefin Lokvist
Telefon: 08-50812197

Till
Södermalms stadsdelsnämnd
15 juni 2023

Förslag till ANDTS-program – Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026

Svar på remiss från Kommunstyrelsen 2023/175

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Socialnämnden fick uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2022 att tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett nytt program för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS). Stadens nya program följer den nationella målstrukturen och riktas till alla invånare med ett särskilt fokus på barn och unga. Programmet syftar till att förebygga användning och skador av ANDTS samt att ge stöd till personer med skadligt bruk/beroende och deras närstående.

I programmet ges en lägesbild av användning och skador av ANDTS i Stockholms stad samt en beskrivning av det arbete som genomförs på nationell, regional och lokal nivå. Programmet innehåller även ett avsnitt om prevention som beskriver viktiga perspektiv i det förebyggande arbetet. Slutligen presenteras det avsnitt där programmets innehåll tydliggörs i fem delar. En del mål och insatsområden är riktade till invånare och övriga delar beskriver organisatoriska förutsättningar för ett framgångsrikt ANDTS-förebyggande arbete.

Förvaltningen ser positivt på förslaget till revideringen av programmet och uppfattar att det är väl genomtänkt, tydligt och konkret. Programmet har potential att vara ett gott stöd för en stadsdelsförvaltning med att nå ett antal långsiktiga mål kopplade till stadsdelsområdets invånare.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet Förslag till ANDTS-program – Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar 2023-2026 till Södermalms stadsdelsnämnd för yttrande senast 18 juli 2023. Ärendet har även remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, Stockholms Stadshus AB samt Skarpnäck och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Ärendet

Socialnämnden fick uppdrag i kommunfullmäktiges budget 2022 att tillsammans med stadsdelsnämnderna ta fram ett nytt program för arbetet mot alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och spel om pengar (ANDTS). Det tidigare ANDT-programmet löpte ut 2021, men har utifrån skrivning i budget för 2022 fortsatt gälla tills dess att ett nytt program är på plats. Arbetet har genomförts i samråd med representanter från flertalet andra nämnder, bland annat har samtliga stadsdelsnämnder getts möjlighet att inkomma med synpunkter via sina preventionssamordnare.

Programmet är tätt kopplat till den nationella ANDTS-strategin men fokuserar i huvudsak på de insatsområden som ingår i den kommunala kompetensen. Vissa insatsområden finns även kvar från det tidigare ANDT-programmet då de synliggör viktiga delar av stadens förebyggande arbete. Programmet tar även hänsyn till regionala prioriteringar på området där narkotika och arbetet mot öppna drogscener är i fokus.

Programmets syfte

Programmets syfte är att förebygga problem kopplade till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar (ANDTS). Programmet lyfter fram utvecklingsområden för stadens ANDTS-förebyggande arbete och i ANDTS-relaterade frågor. Arbetet ska bedrivas samordnat, kunskapsbaserat och vara av hög kvalitet samt likställt i hela staden.

Programmets mål

Det övergripande målet för stadens ANDTS-program är att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter.

Målen är inriktade på att minska tillgång, minska efterfrågan eller reducera skada av användning.

- **Mål 1:** Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.
- **Mål 2:** Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar.
- **Mål 3:** Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller debuterar tidigt med alkohol och spel om pengar ska successivt minska.
- **Mål 4:** Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska successivt minska.
- **Mål 5:** Personer med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha tillgång till vård och stöd av god kvalitet.
- **Mål 6:** Antalet personer som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar ska minska.

Programmets innehåll och struktur

Programmet strävar mot att stärka det ANDTS-förebyggande arbetet i berörda nämnder och bolag genom att ge en lägesbild och kunskap samt riktning för arbetet. Programmet omfattar alla nämnder och bolag i staden i olika utsträckning, beroende på vad nämnden eller bolaget ansvarar för. Vissa nämnder och bolag berörs främst utifrån sin roll som arbetsgivare medan andra berörs av många olika mål, insatsområden och aktiviteter. Arbetet ska ske systematiskt genom samverkan mellan stadens berörda verksamheter, tillsammans med andra myndigheter och civilsamhället, enligt kunskapsbaserade metoder så långt det är möjligt och innefatta tydlig ledning och styrning.

I programmet finns en lägesbilsbeskrivning av användning och skador av ANDTS i Stockholms stad och en beskrivning av arbetet på nationell, regional och lokal nivå. Programmet innehåller även ett avsnitt som beskriver prevention och viktiga perspektiv i det förebyggande arbetet. Slutligen presenteras det avsnitt där programmets innehåll tydliggörs i fem delar. En av delarna utgörs av programmets mål och insatsområden som riktas till stadens invånare och resterande fyra delar (organisation, samverkan, kunskap och uppföljning) beskriver vad som behövs internt

för att bedriva ett framgångsrikt ANDTS-förebyggande arbete.

Ansvar och uppföljning

Alla nämnder och bolag har ansvar för att arbeta efter ANDTS-programmet. Vissa har endast ansvar utifrån rollen som arbetsgivare, andra har mer uttalat ansvar kopplat till specifika insatsområden och aktiviteter som presenteras i programmets bilaga ”Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden”.

Preventionsindex mini (PI Mini) är ett index som tagits fram med hjälp av forskare för att kunna mäta stadsdelsnämndernas ANDTS förebyggande arbete. PI mini används sedan år 2019 som stadsövergripande indikator för socialnämnden. Sedan 2022 används indexet som indikator i stadens integrerade ledningssystem, ILS, på förvaltningsnivå i 8 av 13 stadsdelsnämnder och målsättningen är att alla stadsdelsnämnder ska använda sig av det fortsättningsvis. Indexet bygger på frågor från Länsrapporten som Folkhälsomyndigheten genomför årligen vilka sammanställs till indikatorer inom ANDTS-området. Programmet har byggts upp på liknande sätt som indexet och en något omarbetad variant av indexet kommer därför att användas för årlig uppföljning av stadsdelsnämndernas arbete med programmet.

Preventionssamordnare och berörda chefer kommer årligen kallas till ett seminarium där resultatet presenteras och diskuteras. Berörda facknämnder kommer få en årlig uppföljningsenkät i november om de programpunkter som avser deras ansvarsområde. Berörda bolag följer upp sitt arbete direkt inom ramarna för ILS.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i stadsdelsdirektörens stab- och kansli i samverkan med sociala avdelningen. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen och pensionärsrådet den 7 juni 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser positivt på förslaget till revideringen av programmet med det övergripande målet att Stockholm ska vara en stad fri från narkotika och dopningsmedel, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt med ett minskat bruk av tobaks- och nikotinprodukter.

Programmet är väl genomtänkt, tydligt och konkret. Programmet har potential att vara ett gott stöd för en stadsdelsförvaltning med att nå ett antal långsiktiga mål kopplade till stadsdelsområdets invånare. Förvaltningen ser positivt på att programmet i sin utformning stöttar förvaltningar med implementeringen av programmet där det tydliggörs vilka delar som behöver vara på plats internt för att få till ett ANDTS-arbete av hög kvalitet. Hur en

förvaltning organiserar sig och samverkar med andra myndigheter gällande ANDTS är mycket komplext, speciellt kring det preventiva arbetet där fler aktörer behöver samarbeta. Ett ytterligare stöd i det praktiska arbetet, och något som kommer att hålla programmet mer levande över tid, är den nya bilagan *Aktiviteter inom ANDTS-programmet 2023-2026*. Där tydliggörs ansvarig huvudman för olika aktiviteter som i sig också är en riktning kring vad förvaltningarna ska fokusera på. En aktivitet som skulle kunna tydliggöras är under insatsområde 4.2 *Insatser för råd och stöd eller lotsning till stödverksamheter* där stadens ungdomsmottagningar ska utforma rutiner och modeller för insatser. Det är lite oklart om insatserna syftar till att fånga upp ungdomar som har ett missbruk, eller om det handlar om någon form av specifikt samtalsstöd.

Förvaltningen ser positivt på att uppföljningen med Preventionsindex mini fortsätter, och även att den nu ska justeras något för att bättre anpassas till stadsdelsförvaltningarnas arbete. Att Socialförvaltningen årligen ska bjuda in berörda samordnare och chefer på stadsdelsförvaltningarna till ett resultatseminarium där preventionsindex mini och arbetet med programmet diskuteras skapar en inbyggd struktur vilket håller programmet levande.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Alexandra Wynn
Stadsdelsdirektör
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Maria Klemets Hellberg
Avdelningschef
Södermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. ANDTS-program, Stockholms stads program om alkohol, narkotika, dopningsmedel, tobak- och nikotinprodukter samt spel om pengar, 2023-2026
2. Aktiviteter inom ANDTS-programmets insatsområden
3. Kartläggning av ANDTS-indikatorer i Stockholms stad, 2022, Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Alexandra Wynn, Stadsdelsdirektör	2023-05-25
Maria Klemets Hellberg, Avdelningschef	2023-05-24